

40

DISSE^TRAT^IO THEOLOGICA
DE
ANGELIS
BONISETMALIS,
Ex Fontibus Hebræorum & Christianorum;
Quam
Auspiciis Numinis Divini,
In Alma Viadrina,
PRÆSIDE
DN. BARTHOLDO
HOLTZFUS, D.
Prof. Theol. atque Ecclesiaste Ord.
Fautore & Præceptore Suo
Ad cineres usque piè colendo,
venerando,
Ad d. 1. Jun. A. R. S. MDCCXIII.
Hor. & Loc. Consuetis
Placide Γῶν θεολογίαν Disquisitioni submittit
JOHANNES FRIDERICUS SCHOLTZ,
Pottstam. March.

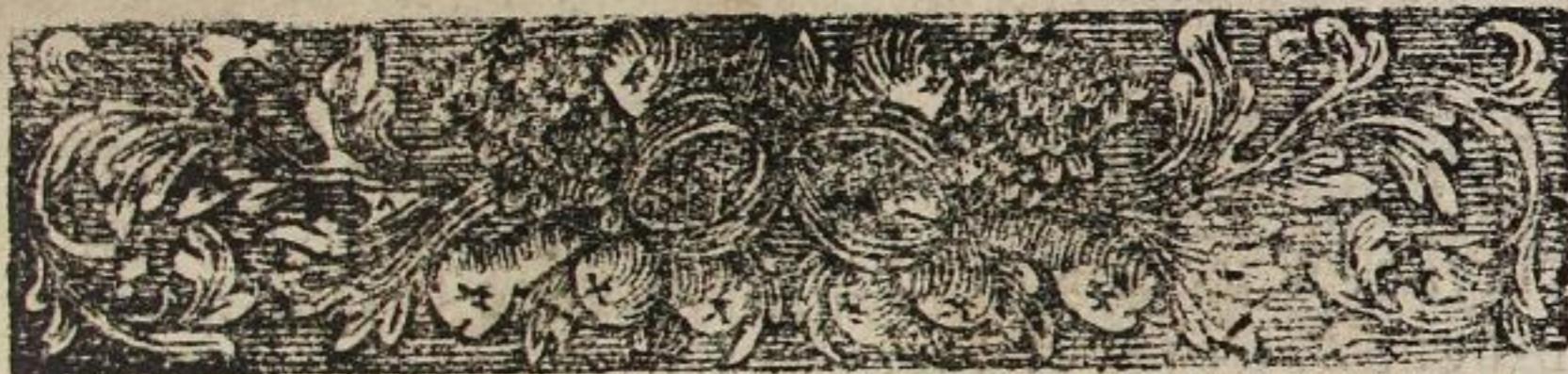
LITERIS *FRANCOFURTI ad VIADRUM,*
JOHANNIS CHRISTOPHORI SCHWARTZII.

Coll. diss. A
181, 13

34. A 181(13.)

462.

J. N. D. N. J. C.

CAP. I. DE ANGELIS IN GENERE.

§. I.

Ræcipua Creationis Opera sunt
Creaturæ Intelligentes, *Angeli*
& *Homines*, quorum Natura,
Qualitates, Dotes & Officia
consideranda.

II. Angelus *Hebraice* dicitur רָאֵן à מֶלֶךְ quod Æthiopibus: notat *mittere*. Significat autem eum, qui nomine alterius venit, & aliquid dicit vel facit. it: רַוחַ *Spiritus*, à natura Spirituali. Angeli dicuntur etiam שָׂרָפִים — *Seraphim*, à שָׁרָף *arsit*, combussit, qf. ignei vel *ardentes*, quia sunt *instar ignis* celeres, splendentes, lucidi ac purissimi; vel quia ardent amore DEI, & Zelo gloriæ divinæ, desiderioque exequenti judicia DEI adversus malos. it. כְּרוּבִים *Cherubim*, à קָרְבָּה quod significat figuram quamvis alatam, sive hominis, sive bruti animalis, quia Angeli soliti sunt

A 2

appa.

(4)

apparere modo sub forma hominis, modo sub forma animalium brutorum. ut patet ex *Ezech.* 1, 9. 10. alii derivant à ז, & רְבִי, רְבִיא voce Chald. quæ significat *Puerum* vel *Juvenem* vid. *Buxtorff. Lex. Thalm.* p. 2185. col. 1. quia Angeli soliti sunt apparere sub forma puerorum vel juvenum, & sub ejusmodi specie figurabantur. *Marc.* 16, 5. 2*Chron.* 3, 10. Græcè appellatur ἄγγελος, *Legatus*, *Nuncius*, ab ἀγγέλῳ *Nuncio*. δαιμων, sic dictus, ql. δαιμων peritus, ex δαιω di-
scō, scio, divido; quæ vox tamen in Divinis Literis pro malo & noxio Spiritu ponitur. Rarius θεοὶ & θεοὶ ὄμειοι. Latine vocantur Genii, Intelligentiae, & ex Græco Angeli.

III. Angeli vox accipitur vel 1. latè, pro *Angelo* illo *Goët* & *Fæderis*. *Gen.* 48, 16. *Mal.* 3, 1. &c. 2. iati-
tus, pro *Doctoribus* & *Pastoribus Ecclesiæ*. *Mal.* 2, 7.
coll cum *Matth.* 11, 10. *Apoc.* 1, 20. c. 2, 1. &c. c. 14,
6. 8. 9. 3. latissimè, pro *quovis nuncio*, *Gen.* 32, 4.
Num. 21, 21. c. 22, 5. *1 Reg* 19, 2. *Luc.* 7, 24. c. 9,
52. vel stricte, pro *Spiritu creato invisibili*; quæ signifi-
catio est hujus loci.

IV. *Existentiam Angelorum negarunt Sadducei*.
A&t. 23, 8. quod sane mirandum, cum vel omnes li-
bros Sacros, vel saltem Libros Mosis receperint,
quibus Angelorum apparitiones variaque effecta re-
censentur. Unde quidam existimant, Sadducæos tan-
tum negasse, Angelos esse *Spiritus permanentes*,
qui æque ut homines post vitam longævam ac
diuturnam morituri sint. Alii volunt, eos negasse,
Angelos esse *Personas*, sed esse vel *Affectus humanos*,
vel *Virtutes DEI inseparabiles*, quas *DEUS* pro libitu
ex se emittat s. egredi faciat, & quis destinato opere
pera-

peracto, ad se retrahat. Quorum errorem renovavit David Georgius, qui itidem somniasse fertur, Angelos esse vel *Affectus humanos*, vel Cogitationes & Inspirationes.

V. Horum errori obstant Apparitiones, sermones, operationes, lapsus & pœna, quorundam Angelorum, item quod nos in Cœlo *ἰστάγγελοι* futuri simus, Matth. 22, 30. quæ vera *ὑφίσταμεν* arguunt, neque *Affectibus hominum* neque *inseparabilibus DEI Virtutibus* tribui possunt. Præterea Existentiam Angelorum docent loca, Ps. 104, 4. Heb. 1, 14. Gen. 18, 2. c. 19, 1. seqq. Luc. 2, 9. 13. &c.

VI. *Angeli* sunt substantiæ Spirituales finitæ & completæ. Quod *Angeli* non habeant carnem & ossa, & ne ejusmodi quidem corpora, quæ oculis corporeis, sibi relictis, videri queant, apud omnes in confessio est. An vero sint *Spiritus puri*, omnisonnino materiæ expertes, à non paucis olim negatum fuit & hodie negatur. *Iudæi* si non omnibus, saltem multis corpora subtilia tribuerunt. *Philosophi antiquissimi*, Chaldæi, Orpheus, Pythagoras, Plato, Democritus; it. Porphyrius, Jamblichus, Plotinus, Apulejus, Angelos non prorsus immateriales, docuerunt, sed illis materiam qualemcunque & corpora subtilissima, cœlestia nempe ætherea & ignea tribuerunt; quos ex Peripateticis secuti sunt Philoponus, Ammonius, Themistius, Aphrodisæus. Ex *Patribus*, Angelis subtile, cœleste, æthereum vel igneum corpus tribuunt, Justinus Martyr, Origenes, Tertullianus, Lactantius, Basilius M. Theodosius apud Clem. Alexandr. Theognostus apud Photium; Macarius, Cæsarius, Anastasius Sinaita, Jo-

hannes Thessalonicens. Fulgentius, Claudianus. Mamertus. vid. Petav. Tom. 3. Theol. Dogm. lib. 1. de Angelis c. 2. qui ipsum etiam Augustinum, n. 9. his annumerat, quia præcedentium Patrum doctrinæ convenienter, lib. de Spir. & Lit. scripsit: *Creatura omnis corporea est*; & Diabolis corpora aërea tribuit, de Civ. DEI L. XI. c. 23. l. XV. c. 23. it. lib. 2. de Genes. ad Lit. c. 16. & lib. 3. c. 10. & Epist. 115. Unde Vives Comm. in lib. 15. de Civ. DEI c. 23. concludit, Augustinum sensisse: *Angelos & Dæmones corporibus esse præditos*: quamvis alii velint, Augustinum talia scripsisse, non ita sentiendo, sed aliorum opinionem referendo, ut ait Lombard. lib. 2. Sent. Dist. 8. & Thomas Summæ Part. I. qu. 51. Art. 1. ad I. Patres hos secuti sunt *Scholaſtici quidam*, ut Thom. Cajetanus. Notatis ad Gen. c. 3. & Ephes. c. 1. vid. & Lombard. l. 2. Sent. Dist. 8. & Bonaventuram Tom. 2. Dist. 3. Part. I. Art. 1. qu. 1. 2. it. *Augustin. Niphus de Dæmonib. Tract. 3. c. 34. Eugubinus de Perenni Philos. l. 8. c. 27, 41. Steph. Theopolus Contemplat. Acad. l. 6. c. 4. Cœl. Rhodigin. Antiq Lect. l. 2. c. 5.* Quibus accesserunt Grotius Annot. ad Ps. 104. v. 4. & *Voto pro pace. p. 158. 159. Conr. Vorstius Exeg. Apolog. c. 7. p. 29. Episcopius Instit. Theol. l. 5. c. 2. Curcellæus Relig. Christ. Instit. l. 3. c. 4. § 7. Ex Reformatis quoque Zanchius, de Operib. sex dier Part. I. l. 2. c. 3. Bucanus Loc. 6. qu. 3. Vossius de Idol. l. 1. c. 6. Goclenius in Disquis. Philos. Lud. de Dieu ad Ps. 68. Ex Luthranis Henr. Kipping Pnevmat. lib. 2. c. 1. §. 5.*

VII. Nos, Angelos esse *Spiritus*, probamus ex Ps. 104, 4. *Qui facis Angelos tuos Spiritus, & ministros tuos ignem urentem. Heb. 1, 14. Nonne sunt administratiorii*

(7.)

torii Spiritus? Spiritus a. carnem & ossa non habet; Luc. 24, 39. hinc Luc. 8, 30. Spiritui immundo tribuitur Nomen, *Legio*, quia intraverant Dæmonia multa in unum hominem. Evidem nonnunquam in corporibus apparuerunt, in iisque legationes sibi à DEO commissas obierunt, ut Gen. 18, 2. c. 19, 1. c. 28, 12. Jud. 6, 21. c. 13, 20. Luc. 1, 11. seqq. it. v. 26. seqq. Luc. 2, 9. Matth. 28, 23. Act. 10, 3. &c. Sed ista corpora ad tempus adsumta fuerunt, quæ, legatione peracta, in principia sua vel priorem statum redierunt, quod vel inde patet, quia hæc corpora oculis corporeis visa fuerunt.

VIII. *Creator Angelorum est DEUS, Conditor* hujus Universi, qui non solum corporeas & visibles; sed & spirituales & invisibles Creaturas produxit; unde in Symbolo Nicæno, Creator visibilium & invisibilium appellatur. Tametsi enim Moses in Creationis Historia totidem syllabis Angelorum non meminerit, quippe cuius scopus fuit, Mundi origines breviter pandere, & populi Judaici Annales texere; Scriptura tamen, etiam ipsius Mosis, non obscurè Creationem Angelorum tradit. Gen. 2, 1. *Perfecti sunt Cœli & omnis Exercitus eorum.* Sub nomine vero *Exercitus Cœli*, & Angelos comprehendi patet ex 1 Reg. 22, 19. Neh. 9, 6. Luc. 2, 13. sic Ps. 103, 21. *Angeli ejus*; i. e. DEI dicuntur. Ps. 104, 4. Heb. 1, 7. *DEUS facit Angelos suos Spiritus & ministros suos ignem urentem*; & Col. 1, 16. Paulus docet, per Christum condita esse universa in Cœlis & in terris, *visibilia & invisibilia*; sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates. Ipsum quoque ministerium Angelorum Creationem corundem evincit.

Esse

IX. Esse autem Angelos non ante, sed in & cum principio Mosaico conditos, probamus, 1. ex Gen. 1, 1. ubi *DEUS in principio Cælum & terram creasse* dicitur, vel ergo intra illud principium conditi erunt, vel aliud anterius principium agnoscendum erit, de quo tamen silet Scriptura. 2. quia Job. 38, 4-7. *cum DEUS poneret fundamentum terræ, eum laudarunt simul astra matutina & jubilarunt omnes filii DEI.* quod in & cum principio Mosaico factum est. 3. quia Angeli annumerantur operibus Creationis, in principio productis. Ps. 148, 2. 5. *Laudate Dominum omnes Angeli ejus, laudate Eum omnes Virtutes Ejus: quia ipse dixit & facta sunt; ipse mandavit & creata sunt.* it. Ps. 104, 3. seqq. Gen. 5, 1. 4. quia per existentiam ante principium Creationis & jacta mundi fundamenta, Æternitas significatur, Ps. 90, 2. Joh. 17, 5. Prov. 8, 22. Eph. 1, 4. 1 Pet. 1, 20. quæ soli DEO competit.

X. Verisimillime *cum Cælo & in Cælo* conditi fuerunt. Nam 1. Quod domicilium multi Angeli per lapsum suum deseruerunt, in illo universi creati fuere; Atqui 2 Pet. 2, 4. & Jud. v. 6. *Angeli mali per lapsum, Cælum ut originarium suum Domicilium deseruerunt.* E. 2. patet ex nominibus: dicuntur Matth. 24, 38. *Angeli cælorum.* c. 18, 10. *Angeli in cælis.* Luc. 2, 13. *Cælestes:* hinc verisimillimum est, sedem eorum inde à prima Creatione fuisse Cælum; quod 3. confirmatur, à pari ratione aliarum creaturarum; luminaria namque in æthere, volatilia in aëre, aquatilia in aquis, animalia terrestria in terra creata fuerunt; verosimillime igitur & Angeli in Cælo conditi fuerunt.

XI. In

(9.)

XI. In hoc felici *Statu* omnes Angeli initio conditi fuerunt; qui fuit illorum *Status originalis*; quem vero alias *Status secutus* fuit, dum quidam Angelorum in Bonitate, Sanctitate ac Veritate concreata perseverarunt, quidam autem originem suam non servarunt, sed deseruerunt, ac liberrima Volunta te à DEO defecerunt. Unde jam Angeli sunt, *vel Boni, vel Mali.*

CAP. II. DE ANGELIS BONIS, in specie.

§. XII.

Angeli Boni dicuntur non solum ratione *Creationis & Essentiae*, quia hoc respectu & mali boni sunt. Gen. i, 31. *Vidit DEUS cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* nec solum propter habitum bonum concreatum; nam & hujus respectu omnes Angeli pares fuerunt; Sed & propter actum bonum s. propter obsequium DEO præstitum & perseverantium in eodem. Vocantur & Angeli *Sancti*, Marc. 8, 38. Luc. 9, 26. Matth. 25, 31. *Angeli Lucis*, 2 Cor. 11, 14. *Electi*, 1 Tim. 5, 21. *Cælorum*, Matth. 22, 30. c. 24, 36.

XIII. *Intellectu præditos esse*, liquet ex 2 Sam. 14, 20. *Tu Domine mi Rex, sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus DEI, ut intelligas omnia super terram.* Marc. 13, 32. *De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli*

B

geli

geli in cælo. Inde cognitio illorum *naturalis*, humana major intelligitur; præter quam & *acquisita* iis competit: nam Matth. 18, 10. fruuntur visione Dei beatifica, ex qua multarum sublimium rerum notitiam acquirunt; item notitia *revelata*. Dan. 8, 16. Mysterium LXX. hebdomadum. c. 9, 22. & Apoc. 22, 16. futurus Ecclesiæ status iisdem revelatur: unde emergit notitia *experimentalis*, qua Eph. 3, 10. innescit *Principatibus* & *Potestatibus* in *Cœlestibus* per Ecclesiam, multiformis sapientia DEI. & qua i Pet. 1, 11. desiderant prospicere, quæ in Christo sunt passiones, & sequentem gloriam. hinc & Luc. 15, 7. 10. gaudium est coram Angelis DEI super uno peccatore pœnitentiam agente. nec dubitandum est, quin propter cognitionis excellentiam *Angeli lucis* 2. Cor. 11, 14. appellantur.

XIV. *Augustinus* lib. 4. de Gen. ad Lit. c. 22. & lib. XI. de C. D. c. 29. & ex eo Scholastici distinguunt cognitionem Angelorum in *matutinam*, quâ DEUM immediate & Creaturas omnes in DEO intuentur; & *vespertinam*, quia Creaturas intuentur in se ipsis, in proprio genere, & mediantibus illis cognoscunt DEUM. Verum hanc Distinctionem ignorat Scriptura, quod ad rem ipsam tamen, admitti potest.

XV. *Cognoscunt* autem Angeli non per *essentiam*, quia hac ratione Essentia Angelica omnia contineret, atque omnium imago & causa esset; quæ prærogativa DEO soli debetur. nec vident omnia in DEO, ut in *Speculo*: cum enim DEUS sit Agens liberum, inde Actiones & Decreta Voluntatis Divinæ, ex sola Essentiæ Divinæ consideratione videri & cognosci non possunt. Sed intelligunt & cognoscunt

(ii.)

scunt per certas *species* vel *formas* & ideas, partim insitas partim acquisitas vel ex revelatione, vel ex experimentis, per species à rebus ipsis abstractas, non per sensus, quibus carent, sed mediante intellectu. Neque cognitio Angelorum est *noëtica*, & *intuitiva*, qua per apprehensionem simplicem, omnia simul & una intellectione cognoscuntur; quod tamen voluerunt Thomas Ferrar. Capreolus, Cajetanus, Toletus, Suarez, Greg. de Valentia, Tannerus. Sed *dianoëtica* & *discursiva*, qua etiam componendo accidivendo, atque aliud ex alio colligendo cognoscunt; quod rectius statuunt Scotus, Gabr. Biel, Greg. Arim. Molina; quia nihil est in ratione discursus, quod Angelis tribui nequeat, sive species multitudinem intellectionum, sive successionem earundem, sive progressum à notiori ad ignotius; qui licet locum non habeat in iisdem, circa objecta primò & naturaliter cognita, locum tamen habet circa objecta cognitionis acquisitæ & conjecturalis.

XVI. *Objectum Cognitionis Angelicæ*, est omne *Cognoscibile*, Ens & Non-Ens, Possibile & Impossibile, verum & falsum, licet non eodem modo: nam si Intellectus humanus, Angelico inferior, aliquatenus omnia attingit; quanto magis Angelicus Intellectus? speciatim sunt res tum *spirituales*, tum *materiales*; tum *naturales* tum *supernaturales*. Cognoscunt DEUM apprehendendo potius quam comprehendingendo, propter infinitatem Essentiae Divinæ; & licet Comprehensores dicantur, sit hoc potius comparè ad Viatores homines, quam absolute; Cognoscunt a. DEI *existentiam*, naturaliter; quia DEUM esse, ex quovis effectu DEI, intuitive cognito,

B 2

cognoscunt

cognoscere possunt. Cognoscunt etiam DEI *essentiam*, scilicet quid sit, naturaliter quidem, non tamen perfectè & intuitivè, sed imperfectè, & abstractivè; Intuitiva n. cognitio non habetur nisi per lumen gloriæ, quod Angelo non est naturale; Abstractivam vero cognitionem imperfectam Angelus vi intellectus sui ex creaturis cognitis assequi potest. Nam cognoscendo, se esse substantiam intellectualem, potest quoque cognoscere, DEUM multo magis esse intellectualem, quia certus est, nullam perfectionem dari in Creatura, quæ non perfectiori & eminentiori gradu sit in DEO. Cui Cognitioni naturali in bonis Angelis accedit *intuitiva* in Cœlis, qua faciem Patris Cœlestis, Matth. 18, 10. intuentur per lumen gloriæ, atque ita cognitio illorum divina perficitur. *Se ipsos* cognoscunt Angeli intuitivè per substantiam seu Essentiam suam: nam quia Objectum cognitionis est intelligibile & intime præsens, non indiget specie. *Alium* Angelum præsentem vi intellectus sui cognoscunt, per Substantiam Angeli cogniti; quia est intelligibilis & præsens; hinc intelligi potest sine specie. Si alter Angelus distat, potest eum cognoscere per speciem intelligibilem vel concretam, ut vult Thomas; vel acquisitam à spiritualibus objectis, quod vult Scotus.

XVII. *Objecta corporea* cognoscunt per species intelligibles, vel ab objectis acquisitas, vel inditas in Creatione. *Mysteria Gratiae*, entitative & in termino scilicet quod ad substantiam talia, quale est Incarnatio, Angeli ante factum & patefactum Mysteriū nonnisi per revelationem cognoscunt; ea autem, quæ supernaturalia tantum

(13)

tantum sunt in Productione & ratione modi, ea facta, potest Angelus naturali virtute cognoscere, & simul evidenter scire, ea supernaturali modo producta esse, quamvis modum illum supernaturalem non videat distinctè. v. g. resuscitationem mortui & restitutionem visus cœco factam, clarè cognoscunt Angeli, quia vident hominem antea mortuum, postea vivere, & antea cœcum, postea videre non tamen distinctè vident quomodo id factum sit; quia objectum hoc est supernaturale. Vide Becani Theol. Scholaſt. Part. I. Tract. 3. c. I. qu. 7. 8. 9. II. 12.

XVIII. Quantacunque vero est Angelorum cognitione, non cognoscunt tamen *Cogitationes* hominum & cordis secreta, nisi quatenus per externa signa, effectus & affectus se produnt; quod Sacræ Literæ docent dum solum DEUM καρδιογνωστήν. cordium serutatorem prædicant, Ps. 7, 10. Ps. 44, 22. 1 Sam. 15, 7. 1 Reg. 8, 39. 2 Paralip. 6, 30. Jer. 17, 10. Rom. 8, 27. Apoc. 2, 23. Unde patet arcanorum cordis cognitionem à priori, & immediatam, soli DEO competere, nec Angelis aliam nisi mediatam, & à posteriori, item confusam, interveniente scil. revelatione Divina, vel signorum, effectuum & affectuum indicio factam, tribui posse.

XIX. Idem dicendum de *futuris contingentibus*: licet enim ex dispositione & coniunctione causarum secundarum proximarum, si à causa superiori non impedianter, cognoscere possint, pluviam vel serenitatem secuturam, ac fertilitatem vel sterilitatem anni futuram; futura tamen contingentia, à libero arbitrio dependentia, non cognoscunt,

Scunt, quia horum cognitionem DEUS, ut propriam, sibi tribuit, Jes. 41, 22. 23. C. 42, 8. 9. C. 44, 7. 8. & quia haec non aliter quam in suis causis cognosci possunt, quae vero cum liberæ, indifferentes atque indeterminatae sint ad agendum, vel non agendum, inde nihil certi de effectuum futurorum existentia vel non existentia, colligi potest.

XX. Intellectum sequitur *Voluntas*, quam Scriptura Angelis tribuit, quando eos aliquid voluisse, vel noluisse, desiderasse, vel repudiasse, innuit; ut Judic. 13, 6. *Virum DEI vultu Angelico cum interrogasssem, quis esset, & unde venisset, & quo nomine vocaretur? noluit mihi dicere.* 1 Pet. 1, 12. *in quæ desiderant Angeli prospicere;* quod & patet inde, quia Intellectu gaudent; qui realiter idem est cum Voluntate; item ex perfectione Angelorum; Cum enim voluntas ad perfectionem naturæ Intellectualis pertineat, Angelicæ naturæ neganda non est.

XXI. Intellectum & Voluntatem comitatur *liberum Arbitrium*, quod est, facultas Voluntatis libere eligendi vel repudiandi, quod Intellectus eligendum vel repudiandum judicavit; quod constat, partim ex illorum Voluntate: ubi enim Voluntas est, ibi & Liberum Arbitrium est, hinc & Lex Bonis & stantibus adhuc Angelis lata est; partim à posteriori; quia quidam Angelorum, qui omnes boni conditi erant, in Bonitate, Sanctitate & Veritate libere perstiterunt; quidam autem à Bonitate concreata libere defecerunt: Competitque Angelis Bonis *libertas*, non solum à *Coactione*; sed & à *necessitate productionis*; nec solum *libertas exercitii s. contradictionis*; quæ est inter velle & non velle, agere & non

(15)

non agere; sed & *Libertas* quædam *specificationis*; illa videlicet quæ est inter hoc vel illud bonum particulare, vel eligendum vel repudiandum.

XXII. Ut haec libertate abusi sunt Angeli lapsi, ita eadem legitimè usi sunt Angeli Boni, dum sufficientibus à Deo viribus instructi, quas Gratiam Scholastici appellant Creatori liberè obediverunt, atque in ista obedientia persistiterunt; qui proinde in præmium Obedientiæ, Creatori suo præstitæ, in bono *confirmati* sunt; quod colligitur. 1. ex nominibus s. Epi-
thetis, quando non solum Angeli *Sancti*, & Angeli *lucis*, locis supra §. XII. citatis, sed & *Electi*. 1 Tim.
5, 21. h. e. non modo præstantes, pretiosi & eximi; sed & à DEO singulariter dilecti, atque ex reliquis selecti dicuntur. 2. ex locis, ubi coram Throno Dei stare, faciem Dei semper videre & Deum perpetuo celebrare dicuntur, ut Jes. 6, 3. Matth. 18, 10. Dan. 7, 10 Apoc. 5, II. 3. ex Matth. 6, 10. *Fiat Voluntas tua sicut in Cælo, & in terra.* it. Gal. 1, 8. *Si vel Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, Anathema sit.* 4. ex Luc. 20, 36. ubi beati iοάγγελοι futuri dicuntur.

XXIII. Ex intellectuali natura & sociali statu Angelorum, oritur *Loquela Angelorum inter se*, quæ nihil aliud est, quam manifestatio internorum conceptuum s. cogitationum & desideriorum, alteri facta. Hanc non quidem probant verba 1 Cor. 13, 1. *Si lin-
guis Angelorum loquar;* quia Apostolus ex hypothesi, ad majorem emphasin, tantum loquitur; ut notet linguam excellentissimam & disertissimam, qualis futura esset Angelorum, si Angeli loquerentur: prout facies *Angelica*, vocatur ea quæ angustissima &

& eximia est, Act. 6, 15. & *panis Angelorum* Pl. 78, 15. pro exquisito & singulari, ponitar: Sed probat tamen locus, Jes. 6, 3. Zach. 2, 3. & Apoc. 7, 2. it. c. 14, 18. & fit, non per organa corporea, ut in nobis, sed per formationem vocis in aëre, præcipue quando *bominibus* loquuntur; quando a. Angelus cum *Ange-
lo* conceptus suos communicat, id fit, ex sententia Scholasticorum communiori, *per impressionem speciei intelligibilis*, ita ut, quemadmodum homines sibi invicem conceptus suos indicant, per prolationem vocis, ita Angeli sibi invicem conceptus internos manifestent, per impressionem speciei intelligibili-
lis, quod facere autumant per modum objecti, ut color illuminatus, speciem sui imprimat in oculo, sic & objectum intelligibile imprimat speciem sui, in Intellectu Angeli. Sicque ille qui speciem im-
primat, dicitur loqui, qui vero speciem recipit vel admittit, dicitur audire; & quia Angelus, DEO specialiter ad hoc concorrente, liberè speciem conceptus sui confert, inde quando vult, potest u-
num sic alloqui, ut alii non audiant. Quia vero Angeli non solum inter se, sed & DEO loquuntur, quando vel legatione peracta, DEO officii sibi commissi rationem reddunt, vel DEO laudes canunt, Reg. 22, 20. Dan. 9, 24. seq. c. 10, 11-21. Ps. 34, 8. Heb. 1, 14. Luc. 15, 10. idque per impressionem speciei intelligibilis fieri nequeat, quippe cuius, ut pote novi accidentis, DEUS capax non est; dicunt id fieri *radio mentali*; s. signo *externo intelligibili*, inte-
riorum conceptuum interpretativo, quo rationem rei gestæ declarant, cogitationes & desideria sua ad DEUM dirigunt, non ut ea DEO innotescant, erant

(17.)

erant enim illi nota; sed ut à DEO bonum aliquod impetrent, vel pro im petrato eum laudent, ejusq; Gloriam extollant. DEUS autem Angelis, secundum Schola sticos, loquitur, eos illuminando. In hoc enim discrimen *Locutionis & Illuminationis* constituunt, quod *Locutio* sit manifestatio *cujuscunque* veritatis, *Illuminatio* vero sit manifestatio veritatis *supernaturalis*, quæ ad Gratiam vel Gloriam facit. Quando itaque DEUS superiores Angelos illuminat, horum est, inferiores *illumina re, purgare & perficere*; scil. quando Angeli superiores cognitionem aliquam supernaturalem à DEO acceptam inferioribus imprimunt tunc, Stylo Scholasticorum, dicuntur eos *illumina re*; quando eos à nescientia liberant, *purgare*; quando intellectum eorum nova cogitatione impertunt, *perficere*. Atque hæc summa eorum est, quæ D,D. Scholastici de locutione Angelorum commentantur. Vid Becan Theol. Schol. Part. i. Tr. 3. c. i. qu. 14. Sufficiat nobis nosse γό ιπη, scil. quod Angeli conceptus suos ac desideria sua tam sibi invicem quam Deo manifestent, licet γό πως s. ποιει i. e. modum Locutionis ignoremus.

XXIV. Angelorum Intellectum & Voluntatem, ut principium dirigens & imperans, excipit, eorum *Potentia*, ut principium exequens, unde Ps. 103, 20 *fortes labore*; & 2. Thess. 1, 17. *Angeli potentiae*, it. *Exercitus DEI s. Cœlestes*, Gen. 2, 1. Luc. 2, 13. it. *Castræ*. Gen. 32, 2. dicuntur: & *DEUS Zebaoth* s. *Exercituum*, vocatur, quia Angelis, ut Exercitibus suis, ad exequenda judicia sua, utitur: hinc comparantur, Ezech. 9, 2. & Dan. 8, 15. *Viris fortibus & militibus*. Opera quoque admiranda & ve-

C

rè

rè stupenda ab illis edita sunt. Ita unus Angelus, Exod. 12, 29. 30. 31. una nocte Ægyptiorum omnes primogenitos interfecit; & 2. Reg. 19, 35. Angelus Domini in exercitu Sennacheribi 185. millia hominum interemit. Joh. 5, 4. Angelus aquas stagni Bethesda movebat, & Act. 5, 19. c. 12, 7. Angelus Domini noctui fores carceris aperiebat & Apostolos educebat. Quantacunque a eorum vis agendi sit, finita tamen & DEI potentiae subiecta est; quocirca nec *creare* proprie, nec *miracula* facere possunt, quia hæc sunt opera solius DEI.

XXV. *Maximus* est Bonorum Angelorum *Numerus*, quod constat ex Dan. 7, 19. *Millia millium ministabant ei*, & decies *millies centena millia adfistebant ei*. Deut. 33, 2. in promulgatione Legis *Myriades* Angelorum præsentes fuisse leguntur, Ps. 68, 18. *Currus DEI decem millibus multiplex, millia lætantium*. 2 Reg. 6, 16. 17. Elisæus servo suo ait: *Plures nobiscum sunt, quam cum illis*. Matth. 26, 53. Christus inquit: *An putas, quod non possum rogare Patrem meum, ut exhibeat mihi plusquam 12. legiones Angelorum*, Hebr. 12, 22. Apostolus ait: *Accessistis ad multorum millium Angelorum frequentiam*. Gr. Μυεσάτων. Apoc. 5, 11. *Vidi & audivi vocem Angelorum in circuitu Throni, & erat numerus eorum millia millium*. Conf. Jud. v. 14. Quò & referenda sunt loca, quibus Angeli Exercitui, ut Luc. 2, 13. & Castris Gen. 32, Pl. 34, 8. &c. comparantur.

XXVI. *Ordines* certos inter Angelos bonos esse, in quos secundum gradus *Excellentiae* distributi sunt, certum est: DEUS enim non confusonis, sed Ordinis Autor est, 1. Cor. 14, 40. hinc Scriptura varia

(19)

ria nomina, variasque appellationes Angelis tribuit, iisque ordinem inter Angelos non obscurè indicat. Talia nomina sunt, *Seraphim*. Jes. 6, 2.3. *Seraphim* clamant: *Sanctus!* *Sanctus!* *Sanctus!* *Dominus DEUS Exercituum.* *Cherubim*, Gen. 3, 24. qui ad custodiendam viam ligni vitæ, collocatus ante Paradisum. it. Ezech. 1, &c. 10, 1-19. *Archangelorum.* 1 Thess. 4, 16. *Ipse Dominus cum voce Archangeli descendet de Cælo.* Jud. v. 9. Michaël *Archangelus cum Diabolo disputationis, altercabatur de Mosis corpore.* Dan. 10, 13. Apoc. 12, 7. Col. 1, 16. *In ipso condita sunt universa in Cælis & in terra, visibilia & invisibilia, sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates.* Eph. 2, 21. Constituit Christum ad Dextram suam in cœlestibus supra omnem Principatum & Potestatem & Virtutem & Dominationem. Qualis verò sit iste ordo, nobis incertum est.

XXVII. *Judæi Angelos non tantum in tres Classes distinguunt. quarum I. constituunt שְׁרֵי הַפְּנֵי Principes Faciei Divinæ; cui Classi quatuor Angelos, Michaëlem, Gabrielem, Uriel, & Raphaëlem adscribunt; qui Thronum Dei cingant, Deoq; ministrent; ita ut Michaël à Dextra, Gabriel à Sinistra, Uriel ante faciem, Raphaël à tergo consistant; classesque vel Acies suas Angelorum sub se habeant, quas cum imperio regant.* II. *מֶלֶאכִי קָדוֹשׁ Angeli Sancti s. מֶלֶאכִי הַשְׁרָת Angeli ministerii, qui Mundum superiorem & Inferiorem sub DEO gubernent, & quandoq; corpora assumant.* III. *מֶלֶאכִי חַבְלָה Angeli damni, quod Justitiæ divinæ ministri in terris sint, hominesq; propter peccata castigent.* Sed & præcisè decem nomina vel ordines Angelorum faciunt, sapientia,

C 2

digni-

(20)

חרוּת dignitate ac potestate differentes, quales sunt
 Aralim, Animalia, אֱלֹהִים Ophannim, Rotæ,
 Arelim, Potentes, אלְהִים Elohim, Dii, Be-
 ni אלהים Bene-Elohim, Filii DEI, כֶּרְבָּנִים Cherubim,
 מלאכים Chaschmalim, Scintillantes סְרָפִים Seraphim,
 Maleachim, Angeli, Legati, אישים Ischim Viri. vid.
 Buxtorff. Lexic. Thalmud. Rabb. in R. רַאֲךָ. Pla-
 tonici Genios suos distinguebant in Supercœlestes, Cœle-
 stes, & Subcœlestes.

XXVIII. Doctores Ecclesiae Rom. ex Dionysio
 constituunt tres Angelorum Hierarchias s. Classes. Su-
 premam, Medium & Infimam. In quarum unaquaque
 sint tres Ordines, s. Chori Angelorum distincti: In
 Suprema sunt Seraphini, Cherubini & Throni. In Me-
 dia, Dominationes, Virtutes & Potestates. In Infima,
 Principatus, Archangeli & Angeli. Et quidem juxta
 eosdem, Angeli Supremæ Hierarchiæ sunt q.s. Cubicu-
 larii & Assessores DEI, per quos revelationes Di-
 vinæ ad reliquos derivantur. Angeli Mediæ Hie-
 rarchiæ habent Regimen generale Ecclesiæ mili-
 tantis, ad quos pertinet executio eorum, quæ ad
 universale ejusdem Ecclesiæ bonum pertinent: An-
 geli Infimæ Hierarchiæ curam gerunt eorum,
 quæ ad speciale Ecclesiæ Regimen spectant.

XXIX. Verum enim verò 1. Scriptura, ipseq; Pau-
 lus, hujusmodi Hierarchiæ, horumq; præcise Ordinū
 & Classium non meminit. 2. Eadem plures appel-
 lationes, pluraque Angelorum nomina continet.
 v. g. Vigilum. Dan. 4, 13. 17. 23. Elohim. Ps. 8, 6.
 Heb. 2, 7. Filiorum DEI. Job. 1, 6. c. 38, 7. Stel-
 larum matutinarum. Job. 38, 7. Exercitus DEI
 Luc. 2, 13. ex quibus nominibus si diversæ Hierar-
 chiz

chiæ & Chori constituendi essent, triplex ternari-
us, & novem Ordines non sufficerent, sed plures
statuendi essent. 3. Proprietates & officia ex illis
appellationibus s. Epithetis eruta, omnibus Angelis
comunia sunt, quod significat Apostolus Heb. 1,14. in-
quiens; *Omnes sunt Spiritus administratorii. Omnes quoq;*
DEUM vident, Matth. 18, 10. amant, mittuntur &c.

XXX. 4. *Dionysius*, Hierarchiæ istius Autor,
non est ille *Areopagita*, cuius meminit Lucas. Act. 17,
34. Sed recentior; 1. quia scripta ejus seculis 5.
ac Auctoribus illorum temporum, Eusebio, Hiero-
nymo, Gennadio ignota fuerunt. 2. quia Templo-
rum Christianorum, Altarium, Chori, Monacho-
rum, mentionem facit, quæ ejus ætate recentiora
& posteriora fuerunt. Paulus enim & Antonius,
primi Eremitæ ac Monachi, aliquot post Dionysi-
um Areopag. seculis vixerunt. 3. quia Stylus hu-
jus Dionysii ab Apostolici seculi simplicitate remo-
tus, sequentium temporum Platonismum redolet.
Unde 4. Dionysium hunc alium esse ab Areopagita
suspiciunt, non modo Erasmus, Valla, Rhodiginus,
Nicol. Faber, Morinus, Launojus; sed & Ca-
jetanus in Act. 17. Godellus Episcopus Vencensis
Hist. Eccles. Gall. lib. 1. A. C. 99. Jesuita Sirmon-
dus, Dissert de duob. Dionys. c 3. Petavius Tom. 3.
Theol. Dogm. I. 2. c. 1. vid. Rivet. Crit. S. Dallæum,
Turrettin. Theol. Elencht. Loc. 7. qu. 7. §. 5. 6.
5. Scopus Pontificiorum, qui est Hierarchiam suam
Ecclesiasticam stabilire, hanc sententiam nobis su-
spectam reddit. Volunt enim *Supremæ Hierarchiæ*
Angelis respondere Viros Sanctos & Contemplativos,
quibus multa immediate à DEO revelentur. Me-

dia Hierarchiæ Angelis respondere *Prælatos*, qui habent Curam communictatis; *Infimæ* Hierarchiæ Angelis respondere particularium causarum & negotiorum *curatores*. vid. Becan. Theol. Scholaſt. Part. I. Tract. 3. c. 3. qu. 10. Quamvis itaque certissimum sit, esse Ordinem inter Angelos, quis tamen præcise sit ordo iste, non est adeo certum.

XXXI. *Officia Bonorum Angelorum*, utpote Spirituum Ministratoriorum, spectant vel DEUM, vel homines. *Respectu DEI*, officium Angelorum est, DEUM laudare, adorare, & mandata ejus exequi; quod Angelis mandatur. Ps. 103, 20. *Benedicite Domino, omnes Angeli ejus*. quod & re ipsa præstant. Jes. 6, 3. Dan. 7, 10. Luc. 22, 13. 14. 1 Reg. 22, 19. Neh. 9, 6. Quo officio etiam erga Christum funguntur, ex mandato. Hebr. 1, 6. *Adorent eum omnes Angeli DEI*; hinc Conceptionem Christi annunciavit Gabriel: post temptationem à Christo feliciter superatam Matth. 4, 11. *accesserunt Angeli & ministrarunt ei*; & Christo in summo angore constituto Luc. 22, 43. *apparuit Angelus de cælo corroborans illum*. In Resurrectione quoque eidem servierunt, Matth. 28, 2. 3. Marc. 16, 5. 6. 7. Luc. 24, 4. 5. 6. Joh. 20, 12. 13. item in Ascensione, Act. 1, 10. 11. Sicque impletum est, quod Christus Nathanaëli affirmavit, Joh. 15, 5. 1. *Videbitis cætos apertos & Angelos ascendentes & descendentes supra Filium hominis*.

XXXII. *Respectu hominum*, vel iussa DEI hominibus exponunt: & quidem *vel toti Societati*, quod factum est in Promulgatione Legis, populo Israëlico in monte Sinai facta, quam per Angelos factam esse docemur, Act. 7, 38. 53. Gal. 3, 19. Heb. 2, 2. *vel*

vel uni aut paucis sigillatim hominibus; iisque vel pī-
 is, ut Abrahamo, Gen. 18, 2. Lothro, Gen. 19, 1.
 Gideoni, Jud. 6, 12. Simsonis parentibus, Jud. 13, 3.
 Danieli c. 8. Zachariæ, Patri Johannis Bapt. Luc.
 1, 13. S. Virginis Mariæ. vers. 28. Josepho, Matth.
 c. 1, 20. c. 2, 13. 19. Pastoribus Luc. 2, 9. piis Mu-
 lieribus, sepulchrum Christi visitantibus, Matth. 28,
 5. Apostolis post Ascensionem Christi, Act. 1, 10. 11.
 Johanni Apostolo & Evangelistæ Apoc. 1, 1. velet-
 iam impiis, ut Bileamo, Num. 22, 32-35. vel ex jus-
 su DEI fideles & pios à periculis vel in periculis cu-
 stodiunt, Pl. 91, 11. *Angelis suis mandavit de Te, ut cu-*
stodian Te &c. vel à periculis liberant, Pl. 34, 8.
Castrametatur Angelus Domini in circuitu timentium ipsum,
& eripit eos. Cujus Exempla sunt Lothus Gen. 19,
 15. 16. Jacobus, Gen. 32, 1. 2. Elias. 1 Reg. 19, 5.
 Elisæus, 2. Reg. 6, 16. tres Danielis socii. Dan. 3, 49.
 Daniel ipse, c. 6, 22. Maria, Luc. 1, 30. Petrus,
 Act. 12, 7. seqq. vel fidelium defunctorum animas
 in locum quietis asportant exemplo Lazari. Luc. 16,
 22. vel castigant pios propter peccatum aliquod,
 ut Zachariam propter temporariam incredulita-
 tem, Luc. 1, 20. vel gravius puniunt propter gra-
 vius peccatum, ut Davidem propter ambitionem,
 2. Sam. 24, 15. 16. 17. vel exercent judicia contra
 impios, ut Sodomæos, Gen. 19, 24. 25. contra Ægy-
 ptios, Exod. 12, 29. seqq. contra Assyrios. 2. Reg. 19,
 35. contra Herodem, Act. 12, 23. vel in fine mun-
 di fideles & electos congregant, Matth. 24, 21.
 1 Thess. 4, 16. *omnia etiam scandala ex regno Christi*
tollent, & eos qui faciunt iniquitatem, quos mittent
in caminum ignis. Matth. 13, 41. 42. tandem Thronum

Chri-

(24.)

Christi Judicis, in extremo judicio, instar satellitum cingent. Matth. 16, 27. c. 25, 31.

XXXIII. Unicuiq; hominum *Binos Genios*, alterum *Bonum alterum Malum*, præsertim verò *Angelum Tutelarem*, ab ipsa nativitate assignatum esse, qui perpetuam ejus curam gerat, multi crediderunt genitilium Sapientes, *Socrates*, *Plato*, *Stoici*, hincque *Seneca*. Ep. 110. *Unicuique nostrum pædagogum dari genium*, *Stoicorum decretum est*. Conf. *Arrian*. Epietet. l. I. c. 14. *Julianus* desertor ap. *Cyrill*. l. 4. cont. *Jul*. voluit, populis & nationibus singulis præesse proprios Ἱεράρχας & πολιάρχες θεοὺς h. e. *genios gentium regtores*, *urbiumque curatores*. quod inde colligebat, quod ea natura, iisque moribus præditi cernantur populi, qui sint ejus Numinis vel genii, qui illis præsit, peculiares: sic Germanos & Gallos esse pugnaces, quod in Martis sint tutela: alios aliter esse affectos & moratos, prout ille DEUS vel genius sit, cuius regimine continerentur. *Judæi & Cabballistæ*, it. *Muhammedani*, binos cuilibet Genios addi, alterum bonum, alterum malum, quorum ille dextram, hic sinistram muniat, credunt. *Patres* quoque passim tam *Latini*, quam *Græci*, idem ferè censuerunt, quos sequuntur *Scholastici*, & *Græcae* ac *Rom. Ecclesiæ Doctores*, qui etiam locis, Regnis, Provinciis, Regionibus, Urbibus, genios tutelares adsignant. Ex *Lutheranis* *Conr. Hornejus* Disp 5. Sect. 2. Th. 47. & *Henr. Kipping*. Pnevmat. lib. c. 5. §. 3. p. 163. 164. ex *Reformatis* *Zanchius* de Oper. Creat. lib. 3. c. 13, 15. *Bucanus* Loc. 6. qu. 28. *Vossius* de Idol. l. 1. c. 7. *Alsted*. in Supplém. in Chamierum de Eccles. l. 5. c. 7. it. *Grotius* in Matth. 18, 10. *Baxter* de Abnegat. sui. c. 38. p. m. 463. 437.

XXXIV.

(25)

XXXIV. Tametsi autem hæc sententia, demta Invocatione & religioso cultu Angelorum, innoxia videatur; fatendum tamen est, eam ex Scriptura vix probari posse; quæ testatur, quandoque plures Angelos uni fideli custodiendo addi, ut Ps. 91, 11. 12. *Angelis suis mandavit de Te &c. Sic Gen. 32, 2.* Jacobo Exercitus Angelorum apparuit, 2. Reg. 2, 11. unus Elias currū & equis igneis in cœlum vectus legitur; 2. Reg. 6, 17. vidit minister Elisæi, ingenti Regis Syriae exercitu circumdati, montem plenum equorum & curruum igneorum in circuitu Elisæi. Matth. 18, 10. *Angeli pusillorum in cœlis semper vident faciem Patris, qui in cœlis est.* Luc. 16, 22. *Unus Lazarus mortuus, portatus fuit ab Angelis in sinum Abrahæ;* quare & Angeli indefinite Heb. 1, 14. administratorii Spiritus appellantur, *in ministerium missi, propter eos, qui hereditatem capient salutis.* Quandoque vero pluribus hominibus unum Angelum adjungi. Jes. 37, 36. *Egressus est Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum 185. millia.*

XXXV. Angeli non sunt adorandi: nam 1. Deut. 6, 13. & Matth. 4, 10. solus DEUS est adorandus. 2. Cultus Angelorum damnatur Col. 2, 18. 3. Angelus cultum ejusmodi repudiat, Apoc. 19, 20. c. 22, 9. 4. Angeli non sunt omnipræsentes, omniscii, omnipotentes, indeque adorantes exaudire nequeunt. 5. in Concilio Laodicensi Cultus Angelorum prohibitus est. c. 35. *Non oportet Christianos, derelicta Ecclesia, abire, & ad Angelos Idolatriæ abominandæ congregations facere, quæ omnia interdicta sunt.*

XXXVI. *Attributa Angelorum sunt. I. Indivisibilitas. II. Immortalitas:* quæ fluunt ex spirituali il-

D

lorum

lorum natura. III. *Duratio finis expers*, quæ appellari solet *Æviternitas*. IV. *Alicubitas*, quæ est attributum Angelorum, quo essentia sua, in spatiis rerum corporearum sive veris sive possibilibus, existunt modo indivisibili; i. e. sine extensione sui, & sui partibus, it. sine circumscriptione; cum è contrario Corpora sint alicubi, modo corporeo, i. e. divisibili, per spatum extensa, & spatio commensurata. hinc scite Judæi: בְּהַסְתָּלָק הַגְּשִׁמִּות יִסְתָּלֵךְ הַטְּקוּם
i. e. *Sublata corporeitate tollitur locus*. Nihilominus attributum hoc, Angelis adeo necessarium est, ut Augustinus de Animæ Immort. c. 1. scripserit: *Quicquid est, nusquam esse non potest*; cum quicquid est, alicubi esse oporteat. Nec sufficit *præsentia virtualis*: hæc enim *præsentiam substantialem* supponit, tanquam causam suam: Nihil enim alicubi operari potest, nisi ibi revera sit, ubi operatur. Nec absurdum est, Angelum esse alicubi per essentiam: nam licet inter Spiritum & corpus nullus sit physicus contactus, potest tamen inter ea esse relatio, ut inter duo mutuo sibi coëxistentia, quod sufficit ad fundandam rationem *præsentiae*. Alicubitatis in Spiritu.

XXXVII. Idem dicendum de *Motu* Angelorum, qui est voluntaria eorum translatio ab uno quidem *ubi* ad aliud, indivisibili tamen modo & celerrime facta, ut *venti & flammæ ignis*, Pl. 104, 4. Novum ergo *ubi*, deserto priori, acquirunt, non tamen instanti, interim mora brevissima: nam quamvis mobile ipsum sit indivisible, spatum tamen in quo motus fit, extensem est, & continuum, quod nulla Creatura transire potest in instanti, cum Motus fieri nequeat ab extremo ad extremum medio intacto.

CAP.

CAP. III.

DE ANGELIS MALIS.

§. XXXVIII.

Angeli mali, vocantur absolute *Angeli* 1. Cor. 6, 3.
2. Petr. 2, 11. Apoc. 9, 14. *Angeli mali*, Ps. 78, 49.
Prov. 17, 11. שְׁרִים Devt. 32, 17. πνέυματα,
Matth. 8, 16. Marc. 9, 20. *Spiritus mendacii*, 2. Chron.
18, 21. 22. Δαιμόνες, δαιμόνια. Matth. 8, 31. C. 7, 22.
C. 12, 27. Apoc. 16, 14. Singulariter *Diabolus*, Luc. 8, 12.
Eph. 6, 11. *Satan & Satanas*, i. e. *Adversarius*, 1. Chron.
21, 1. C. 22, 1. Ps. 109, 6. Zach. 3, 2. Mattth. 12, 26.
Luc. 10, 18. *Angelus Satan* 2. Cor. 12, 7. Δαιμόνιον.
Matth. 11, 18. C. 9, 32. 33. 34. Joh. 8, 48. πονηρὸς
Matth. 6, 13. C. 13, 19. Joh. 17, 15. Eph. 6, 16. I. Joh. 2, 14.
Belial, 2. Cor 6, 15. Αὐλίδικος, *Adversarius*, 1. Pet. 5, 8.
περιφέλων *Tentator*. Matth. 4, 3. I. Thess. 3, 5. *Serpens*
antiquus, *Draco*. Apoc. 12, 3. 4. 7. 9. *Beelzebub & Beel-*
zebul, Luc. 11, 15. à Judæis *Sammaël*.

XXXIX. Dicuntur *Angeli mali* non respectu crea-
tionis & essentiæ, nam hujus ratione sunt boni, quia
cum Angelis bonis boni creati fuerunt. Gen. 1, 31.
Sed ratione *actus illius mali*, quo contra DEUM re-
bellarunt, & à DEO defecerunt, Joh. 8, 44. Jud.
v. 4. 6. 2. Pet. 2, 4. 2. ratione *malitiæ habitua-*
lis, quæ aetum illum secuta est; 3. ratione *perseve-*
rantiæ in malo; & 4. ratione *studii seu desiderii & ef-*
fectuum malorum; quia non solum ipsi mala agunt,
sed & alios ad mala seducunt.

XL. *Existentiam Angelorum malorum pro-*
D 2 *bant*

(28.)

bant *nomina* eorum hic Th. XXXVIII. ex *Scriptura* allata; nec non variæ de *Operationibus Dæmonum Historiæ*, tum in V. tum N. T. relatæ atque infra Th. LIII. producendæ. item *Præcepta* atque *admonitiones* ad luctam contra Diabolum i. Pet. 5, 8. Eph. 6, 10. II. seq. ut & *Promissa de Victoria contra eum reportanda*, Rom. 16, 20. Jac. 4, 7. add. Luc. 11, 21. 22. &c.

XLI. Confirmat *Existentiam* illorum *Experientia e lumine Naturæ* petita ab Effectis mirandis vires humanas superantibus, v. gr. ab *Oraculis Gentilium*, in quorum ambiguis responsis quidem vafri Sacerdotes, homines consilentes sæpe deceperunt; Diabolum tamen hic etiam partes suas egisse non negandum putamus. ab apparitionibus Geniorum s. Spectrorum: ab energumenis linguis peregrinis nonnunquam loquentibus, quæ cum ab hominibus illis proficiisci non potuerint, nec DEO concinne tribuantur, utique malos Genios produnt.

XLII. Considerari possunt vel in *statu primævo*, qui & *Naturæ institutæ*, ac gratiæ dicitur; vel in *statu hodierno*, Culpæ & Pœnæ, in quem se ultiro, per rebellionem contra DEUM præcipitarunt.

XLIII. In utroq; statu, *Intellectu* præditos esse, evincit Intellectualis eorum natura, quæ sine Intellectione nec concipi nec nominari potest. vid. Cap. præced. Th. XIII. Probate eundem Intellectum, eorum nomen, quo dicuntur *Δαιμόνες* qf. *δαίμονες*, gnari, periti, scientes, ex *δαΐω* scio, disco, divido; ex quo postea Cacodæmonum appellatio orta. Competit vero illis cognitio *naturalis* & *experimentalis*. vid. Cap. præced. Th. 13.

XLIV. Nec neganda illis, post ipsum etiam lapsum,
aliqua

aliqua rerum supernaturaliū cognitio, sed cum odio
DEI & Angelorum bonorum, ut & cum invidia er-
ga homines, item cum ignorantia, dubitatione &
errore, cōjuncta, quod illorum confessio indicat,
Matth. 8, 29. *Quid nobis ē Tibi, JESU, fili DEI?*
venisti hic ante tempus torquere nos. c. 4, 3. 6. *Si Filius*
DEI es, dic ut lapides isti panes fiant. Si Filius DEI es,
mitte Te deorsum. Jac. 2, 19. *Dæmones credunt & con-*
tremiscunt.

XLV. Futura contingentia non ex se, sed quandoque ex patefactione Divina cognoscunt: sic I. Reg. 22, 22. Dominus ad Spiritum mendacem dixit: *Decipies & prævalebis, egredere & fac ita.* Jobi, c. 1, 12. & c. 2, 6. DEUS Satanæ manifestavit, se vallum protectionis suæ amoturum, manumque suam retracturum & universa, quæ Jobus habebat, in manus Satanæ traditurum esse, unde Satanas temptationis suæ successum cognoscebat. 1. Sam. 28, 19. personatus ille Samuel Sauli prædicebat: *Dabit Dominus etiam Israëlem tecum in manus Philistorum; cras autem tu & filii tui mecum eritis;* quædam vero ex præsentium causarum observatione, ex diuturna experientia & probabilibus conjecturis, sagacitate naturali, colligere possunt. De cogitationibus hominum & secretis cordium ipsis incognitis idem dicendum, quod diximus Cap. præced. Th. 19.

XLVI. Ex intellectuali eorum natura fluit quoque *Voluntas* ejusque *libertas*, quam in creatione acceperunt, in lapsu exercuerunt, & post lapsum, quod ad facultatem naturalem & usum, retinuerunt, quæ qualis post lapsum eorum sit, trademus Th.

(30)

XLVII. *Libertas Voluntatis*, Angelis lapsis etiam competens, est non solum *immunitas à coactione*, sed & à *necessitate productionis*, it. libertas *exercitii s. contradictionis*, qua possunt velle, vel non velle, agere vel non agere; & libertas quædam *specificationis*, qua possunt hoc vel illud malum libere eligere, unumque alteri libere præferre; si quid boni aliquando faciant, plerumque tamen illud non bene sed male faciunt.

XLVIII. Ex *abusu libertatis* accidit, quod Angeli quidam contra DEUM rebellaverunt & ab Integritate & Bonitate concreata, in qua perseverare debuissent ac potuissent, defecerunt. Non enim ex Decreto physicè prædeterminante, neque ex auxilii sufficientis negatione vel subtractione, neque ex conditione naturæ, quod Manichæi & Priscillianistæ voluerunt; nam quæ vi & ab invitis sunt, & a DEO & a legibus ignoscuntur, nec jam ullum peccatum reliquitur. Neque n. quisquam id malum statuet, nos a robustioribus causis impulsos talia designare. ut ex lumine naturæ judicat Simplicius Commentar. in Epict. c.34.p.69. quæ verba Angelis lapsis non male applicari possunt. Sed ex liberrima atque ab extrinseco indeterminata Voluntate, sufficientibus ad perseverandum in bono viribus instructi, peccaverunt.

XLIX. *Causa* igitur lapsi*s efficiens* unica ac principalis fuit, ipsa Angelorum libera & ab extrinseca causa indeterminata voluntas, qua ad perseverandum satis instructi contra DEUM peccaverunt, & à DEO, evitabili malitia, defecerunt. Joh. 8, 44. 2. Pet. 2, 4. Jud. v. 6.

L.Tam-

(31.)

L. Tametsi autem DEUS Angelos hosce ad lapsum physice non prædeterminaverit, eorum rebellionem tamen in æternitate, 1. infinito lumine intellectus prævidit, ac prævisum 2. detestatus est, & permittere decrevit, & quamvis in tempore auxilium necessarium ad persistendum illis uberrime concessum, non subtraxerit, 3. naturam tamen & agendi facultatem conservavit ac sustentavit; & 4. generali concursu ad materiale actionis concurrit, & prævisum illorum peccatum 5. permisit s. non impeditivit; commissum 6. direxit, & 7. determinavit s. metam illi fixit.

LI. Primum eorum Peccatum non fuit libido & illicitus amor mulierum, quod ex male intellecto loco Gen. 6, 2. voluerunt Josephus & Philo, atq; ex Patribus, Justinus, Tertullianus, Origenes, Athenagoras, Clemens Al. Lactantius, Cyprianus, &c. Per filios enim Dei non Angeli, sed homines, & quidem vel filii Magnatum, secundum R. Salomonem, Aquilam, Symmachum, Mercerum; vel potius ex posteris Sethi illi qui contra notitiam Dei & voluntatis ejus, quam in cætu veræ Ecclesiæ adepti erant, illegitime filias hominum amarunt, intelliguntur, cum ibi non Angelorum, sed hominum peccata, ut causa diluvii, describantur; sed fuit verisimillime Superbia, 1. quia 1 Tim. 3, 6. superbia ex hac ratione vetatur, ne inflatus in condemnationem Diaboli incidat. 2. quia Protoplastis æqualitatem cum Deo suasit, Gen. 3, 3. Eritis sicut DII. 3. quia honorem Divinum, v. gr. adorationem a Christo, Matth. 4, 9. aliisque expetit. 4. quia Superbia dicitur initium omnis peccati, Syr. 10, 14. quo 5. mystice referunt quod Jes. 14, 11. de Rege Babyl. dicitur: Detracta est ad Inferos superbia tua.

LII.

LII. Ut *Judex DEUS Rebellionem* hanc *severe Panivit privatione Integritatis originalis & exclusione e cœlo*, horrendaque in *Tartarum detrusione*.
2 Pet. 2, 4. Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed catenis caliginis in tartarum detrusos tradidit in judicium servatos. Jud. v. 6. Angelos qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni Diei vinculis æternis sub caligine reservavit. Apoc. 20, 10. 14. add. Ap. 12, 7. 8.

LIII. *Catenæ tamen & Vincula*, quibus nunc ligantur, & qf. in carcere ad pœnam æternam detinentur sunt tantum *ad custodiam*, ne pro arbitratu evagentur; post judicium ultimum erunt *ad Pœnam*, arctiora np., quæ nunc sunt laxiora: adeoque non impediunt, quo minus hodie nonnunquam in mundo, catenati tamen & carcerem suum circumferentes, oberrent: hoc enim probat, Historia, Seductionis *Protoplasmorum*, Gen. 3, 1. seq. *Afflictionis & Tentationis Jobi*, Job. 1, 6. 7. *Achabi & Josaphati*, Ramoth in Gilead oppugnare volentium, 1 Reg. 22, 19. seq. *Tentationis Christi*, Matth. 4, 1. seq. *Prælia Michaëlis cum Dracone & Angelis ejus*, Ap. 12, 7. seq. *Certaminis Michaëlis cum Diabolo de Corpore Mosis*, Jud. v. 9. *Gergesenorum Dæmonum* in porcos ejectorum, Matth. 8, 28. seq. Historia Evangelica de hominibus a Dæmone obsessis & a Christo liberatis, Luc. 11, 14. seq. Historia de *Paulo* ab Angelo Satan *colaphis* cæso, *2 Cor. 12, 7. Admonitiones ac Præcepta ad luctam contra Diabolum*, 1 Pet. 5, 8. *Diabolus tanquam leo rugiens circuit, querens quem devoret, cui resistite fortes fide. it. Eph. 6, 11. seq. & Promissa de Victoria contra Diabolum reportanda*, Jac. 4, 7. *Resistite Diabolo & fugiet a Vobis. it. Rom. 16, 20.*

LIV.

(33.)

¶. LIV. *Subjectum igitur hujus lapsus sunt Angeli, sufficientibus dotibus instructi, Jud. 4. v. 6. 2 Pet. 2, 4 Joh. 8, 44. qui ἀπ' ἀρχῆς, ab initio, non Creationis, sed Mundi vel circa initium Mundi, ante hominis productionem, peccaverunt, atque ab initio defectionis suæ peccare non destiterunt.*

LV. Defecerunt numero multi, ut colligitur, ex Apoc. 12, 4. Marc. 5, 9. Luc. 8, 30. Scholastici plerique existimant, primo unum aliquem Angelum, & quidem illum, qui inter omnes supremus in perfectione naturali fuerit, quemque *Luciferum*; Judæi *Schamcha-zai* & *Uzielem*; alii *Sammaelem* vocant, cecidisse, qui statim alios persuasione & exemplo ad lapsum induxerit. Sane Scriptura meminit *Diaboli* & *Angelorum* ejus, Matth. 25, 41. *Draconis* & *Angelorum* ejus, quem & κατ' εξοχὴν Diabolum & Satanam appellat, Apoc. 12, 7. 9. c. 20, 2. it. *Beelzebub*, *Principem Diabolorum*, Luc. II, 15. Matth. 12, 24. *Principem mundi*, Joh. 12, 31. .c. 16, II. Eph. 6, 12. *Principem tenebrarum*: quæ partim indicant, Angelum aliquem vel Antecessorem Rebellium fuisse, vel si simul rebellarerint, Ducem s. Supremum peccantium fuisse; partim indicant, etiam hodie inter Angelos malos *Ordnem* aliquem esse. Quæ ex Jes. 14, 12. de *Lucifero*, huc à Veteribus, & Scholasticis, referuntur, ea literaliter ac proprie de Rege Babyloniarum intelligenda sunt, comparatione eo evidenter, quia Reges Assyrii & Babylonii, Ignem summum Deorum arbitrati, quæ Ignis propria erant, sibi vindicabant, quare & nomen Solis usurpabant, atque in acie Lucem sibi præferri curabant, ut, quasi Luciferi, Solem præcederent subsequentem.

E

LVI.

(34)

LVI. Kabbalistæ *Ordinem* Angelorum malorum, quos קְלִיפָּה Cortices appellant, ita disponunt, ut *primus* sit: תּוֹמֵיאָל Thumiel, qf. geminus DEI, vel כְּתַרְיָאָל Cathariel, qf. Corona DEI. 2.) unde Og Rex Basan ortus sit. 3.) סָתְרִיאָל Satriel, qf. occultatio DEI. 4.) גַּעֲשְׁכָּלָה Gaaschcola, qf. concutiens omnia. 5.) גּוֹלָה Golhabb, qf. flammans. 6.) תְּגִירִיּוֹן Tagriron, litigium. 7.) עֶרֶב זָרָק Corvus dispergens. 8.) גַּמְלִיאָל Gamaliel, & נַחְשִׁיאָל Nachschiel, à serpente. Princeps autem eorum 9.) סָמָאָל Samæli quem appellant *præputiatum*; & 10.) לִילִית Lilith, quem vocant Præputium & Serpentem antiquum. vid. *Tom. 2. Kabbalæ Denud. part. 3. Tract. I. Pneumat. c. 2. p. 198. ad 209. §. 16.*

LVII. Quæ alias Judæi nūgentur de *Lilith* Daemonissa, quam fingunt fuisse Adami priorem conjugem, eamq; vocant חָווָה רָאשָׁנָה Evam priorem quæque infantes rapiat & occidat; unde circa lectum puerperæ, & in quatuor parietibus cubiculi, in quo puerpera cubat, cretâ hæc verba pingere solent: אָדָם וְחָווָה חִוֵּץ לִילִית Adam & Eva, foras *Lilith!* de eo vide præter Buxtorff. Lexic. Thalmud. in voice & Synagog. Jud. c. 4. librum, cuius Titulus est: *Sepher Raziel*. fol. טז facie secunda.

§. LVIII. Potentiam Angelorum malorum magnam esse cognoscitur 1) ex nominibus Satanæ: voturenum Matth. 12, 29. fortis. Luc. 11, 21. *Fortis armatus*. Joh. 12, 3. c. 14, 30. Princeps hujus mundi. 2. Cor. 4, 4. Deus hujus Seculi. Eph. 6, 12. Col. 2, 15. Principatus, Potestates, mundi rectores tenebrarum. 1 Pet. 1, 5. 8. *Leorugiens*. 2) ex actionibus: Matth. 4, 5. 8. Christum constituit super pinnam Templi, & in montem excelsum. Joh. 1, 19. & Matth. 8, 24. ventum vehementem excitavit, Matt.

8, 32.

8,32. porcorum gregem in mare præcipitavit. Apoc. 20,7. Gog & Magog ad prælum congregat. Eph.2,2. operatur in filios diffidentiæ. Apoc.12,7. *Draco & Angeli ejus prælia*ntur cum Michaële.

LVIII. *Effectus Dæmonum* sunt vel *veri* vel *apparentes*: quos homines pro vario captu, affectu & hypothesium in philosophia diversitate, iis tribuunt. v.g. Præstigiæ, incantationes, veneficia, maleficia &c. quo refertur *Magia Dæmoniaca* illicita, ac proinde vetita Exod. 22, 18. non confundenda cum *Magia Naturali* quæ est habitus rerum abstrusarum e libro Naturæ haustus: cuius exempla fuerunt, *Joseph*, Gen. 41, 29. 45. *Moses*, A&t. 7, 22. *Salomon*, 1 Reg. 4, 33. *Daniel*, c. 2, 27. 30 quin ipse summus *Sacerdos*, qui Magiæ gnarus esse debuit. quo referendi sunt *Magi*, ad adorandum recens natum Jesum venientes, Matth.

2. V. I.

LIX... *Desiderio flagrant* homines seducendi ad peccata & perniciem perducendi, 1 Pet. 5,8. Luc. 22, 31. *Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum*. Apoc. 12, 12. *Descendit Diabolus ad vos, habens iram magnam*. Cujusmodi studium nocendi ostendit in Historia seductionis Protoplastorum, Gen. 3, 1. in Historia Jobi, c. 1, 6. 8. seq. Achabi & Josaphati, impugnationem Ramoth in Gilead molientium 1. Reg. 22, 21. 22. Tentationis Christi, Matth. 4, 1. seq. Unde *Spiritualia nequitia* Principi tenebrarum tribuuntur, Eph. 6, 11. 12. quam nequitiam testatur, quod in *Angelum lucis se transformat*, 2. Cor. 11, 14. & pro cuiusq; hominis ingenio ac propensione, illecebras peccandi objiciat, initioq; à parvis facto, ad magna peccata hominem instiget.

LIV. Potentia tamen Angelorum malorum divinæ potentiae subiecta, certisque limitibus circumscripta est, ut nemini sine permissione divina nocere queant, ut patet ex Historia Morum Ægyptiorum, Exod. 8, 18. ex Historia Jobi, c. 1, 12. c. 2, 6. Achabi & Josaphati, 1. Reg. 22, 22. 23. Gergeonorum, Matt. 8, 31.

LV. Et quia suadere quidem, non tamen cogere potest Dia-

bolus, inde implorato precibus auxilio Divino, fide, aliisq; armis spiritualibus, ei resistendum est, i. Petr. 5, 8. *Diabolo resistite fortes fide, Jac. 4, 7. Resistite Diabolo & fugiet a vobis, Eph. 6, 11. seqq. Induite armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias Diaboli &c.* certa successus felicis fiducia, Rom. 16, 20. Deus pacis conteret Satanam sub pedibus vestris velociter.

LVI. Paradoxa sunt, quæ ex Kabbalistis & Platonicis, Hermetici & Paracelsistæ tradunt de Spiritibus cœlestibus secundariis, aëreis, aqueis ac terrestribus, ex subtilioribus elementorum suorum essentiis productis. Cœlestes nuncupant Intelligentias & Salamandras, quod in igne conserventur: & quos fingunt alios Solares, alios Lunares, alios Saturninos, alios Joviales, alios Venereos, alios Martiales, alios in Stellis fixis reperiundos: ex quorum influxu, hominum mores & actiones regantur & disponantur. Aëreos esse Orientales, Occidentales, Meridionales, & Septentrionales: ac secundum aëris regiones, esse supremos, medios & imos: Aqueos appellant Nymphas ac Syrenes: Terrestres Sylphes & Pygmeos &c. quæ ex Henr. Nollio refert Wendingin. Syst. Theol. Th. 12. p. 363. & consentiunt fere cum iis, quæ R. Abrab. Cohen Irira, e dogmatibus R. Iizchac Lorjensis, affert, Tom. 2. Kabbala Denud. Tractat. Pnevmat. Dissert. 1.c.5. ubi §. 6. p. 216. ex libro Schaaare Orach R. Joseph Gecatilia concludit his verbis: *Sciendum, quod a terra usq; ad firmamentum locus non detur vacuus, sed omnia plena sint catervis & agminibus, quorum alia sunt pura, alia autem infra illa, quæ sint creature impura nocentes & accusantes, quæ omnes consistant & volent in aëre. nec desunt hodie qui huc referunt locum Eph. 2, 2. Secundum Principem potesta. tis aëris. it. Colluctatio nobis est adversus Principes mundi rectores tenebrarum seculi hujus, contra Spiritualia nequitiae, in cœlestibus. vide Grotium in Eph. 2, 2. add. Ps. 104, 4.*

LVII. Nos pro præsidio Angelorum Deo grati, in omni angulo veneremur nostrum Angelum, abstinentia ab operibus quibus offenditur non solum Angelus, sed & Angelorum Creator DEUS! qui est doctrinæ de Angelis

F I N I S.

Col. Dis. A 184, misc 13